A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2004. szeptember 14. *

A C-168/03. sz. ügyben,

az EK 226. cikk alapján kötelezettségszegés megállapítása iránt 2003. április 11-én

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviseli: I. Martínez del Peral, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

a **Spanyol Királyság** (képviseli: L. Fragua Gadea, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

* Az eljárás nyelve: spanyol.

benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, J. N. Cunha Rodrigues, J.-P. Puissochet, R. Schintgen és N. Colneric (előadó) bírák,

főtanácsnok: C. Stix-Hackl,
hivatalvezető: R. Grass,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

a főtanácsnok indítványának a 2004. március 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Keresetében az Európai Közösségek Bizottsága annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy mivel a munkavállalók által a munkájuk során használt munkaeszközök biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeinek meghatározásáról szóló, az 1997. július 18-i 1215/1997. sz. királyi rendelet (BOE 188. sz., 1997. augusztus 7., 24063. o., a továbbiakban: királyi rendelet) egyetlen átmeneti rendelkezésének (1) bekezdésében a vállalkozásnál és/vagy a telephelyen 1997. augusztus 27-e előtt már a munkavállalók rendelkezésére bocsátott munkaeszközök tekintetében kiegészítő átmeneti időszakot állapít meg, a Spanyol Királyság nem

teljesítette az EK 10. és EK 249. cikkekből, valamint az 1995. december 5-i 95/63/EK tanácsi irányelvvel (HL L 335., 28. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 2. kötet, 276. o.) módosított, a munkavállalók által a munkájuk során használt munkaeszközök biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeiről szóló, 1989. november 30-i 89/655/EGK tanácsi irányelv (második egyedi irányelv a 89/391/EGK irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében) (HL L 393., 13. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 370. o., a továbbiakban: módosított 89/655 irányelv) 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjából eredő kötelezettségeit.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

2 A 89/655 irányelv „A munkaeszközökre vonatkozó szabályok" című 4. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) A 3. cikk sérelme nélkül a munkáltatónak be kell szereznie, illetve használnia kell:

a) azt a munkaeszközt, amely — amennyiben először 1992. december 31. után biztosítják a vállalkozás, illetve telephely munkavállalói számára — megfelel:

i. az erre vonatkozó, alkalmazandó közösségi irányelvek rendelkezéseinek;

ii. a mellékletben megállapított minimumkövetelményeknek olyan mértékben, amennyiben más közösségi irányelv nem, vagy csak részben alkalmazandó;

b) azt a munkaeszközt, amely — amennyiben 1992. december 31-ig már biztosították a vállalkozás, illetve telephely munkavállalói számára — legkésőbb az említett időpont után négy éven belül megfelel a mellékletben megállapított minimumkövetelményeknek.

[...]."

3 A 89/655 irányelv „A 4. cikk (1) bekezdésének a) pont ii. alpontjában és b) pontjában említett minimumkövetelmények" című melléklete szerint:

„1. Általános megjegyzés

Az e mellékletben megállapított kötelezettségek az irányelv rendelkezéseire tekintettel alkalmazandók, és ott, ahol a kérdéses munkaeszközzel kapcsolatban fennáll az adott veszély.

2. A munkaeszközökre alkalmazandó általános minimumkövetelmények

[...]

3. A különleges munkaeszközökre vonatkozó további minimumkövetelmények

az irányelv 9. cikke (1) bekezdésében említettek szerint."

4 A 89/655 irányelv 9. cikkének (1) bekezdése alapján:

„A Tanács a Szerződés 118a. cikkében megállapított eljárásnak megfelelően fogadja el a mellékletnek a melléklet 3. pontjában említett különleges munkaeszközökre alkalmazandó további minimumkövetelményekkel történő kiegészítését."

5 A 89/655 irányelv 10. cikkének (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 1992. december 31-ig megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot."

6 A 89/655 irányelvet módosító 95/63 irányelv negyedik preambulumbekezdése szerint „[...] a tagállamoknak ezért intézkedéseket kell tenniük annak érdekében, hogy a vállalkozások, különösen a kis- és középvállalkozások számára lehetővé tegyék ezen irányelv rendelkezéseinek végrehajtását; mivel ezek között az intézkedések között szerepelhetnek a gazdaság különböző ágazatainak sajátos igényeihez igazított képzési és tájékoztatási tevékenységek".

7 A 95/63 irányelv I. melléklete az alábbiak szerint rendelkezik:

„A 89/655/EGK irányelv melléklete (amely I. mellékletre változik), a következőképpen módosul:

1. Az általános megjegyzés a következő bekezdéssel egészül ki:

»A következő minimumkövetelmények, amennyiben használatban lévő munkaeszközökre vonatkoznak, nem igénylik feltétlenül ugyanazokat az intézkedéseket, mint az új munkaeszközökre vonatkozó lényegi követelmények.«

[...]"

8 A módosított 89/655 irányelv I. mellékletének 3. pontja tartalmazza a különleges munkaeszköztípusokra alkalmazandó további minimumkövetelményeket.

9 A 95/63 irányelv 1. cikke 1. pontjának a) és b) pontjai az alábbiak szerint módosították a 89/655 irányelv 4. cikkét:

„a) az (1) bekezdés a) pontjának (ii) alpontjában és b) pontjában az »a mellékletben« helyébe »az I. mellékletben« lép;

b) az (1) bekezdés kiegészül a következő ponttal:

»c) az a) pont (i) alpontjának sérelme nélkül és az a) pont (ii) alpontja és a b) pont ellenére, minden olyan, az I. melléklet 3. pontja követelményeinek alárendelt különleges munkaeszköz, amely — amennyiben 1998. december 5-ig már biztosították a vállalkozás, illetve telephely munkavállalói számára — legkésőbb ezen időpont után négy éven belül megfelel az I. mellékletben megállapított minimumkövetelményeknek«."

10 A 95/63 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének első albekezdése szerint:

„A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek 1998. december 5. előtt megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot."

11 Az EK-szerződés 191. cikke (2) bekezdése második mondatának (jelenleg EK 254. cikk (2) bekezdésének második mondata) megfelelően a 95/63 irányelv 1996. január 19-én lépett hatályba.

A nemzeti szabályozás

12 Az 1997. augusztus 27-én hatályba lépett királyi rendelet egyetlen átmeneti rendelkezésének (1) bekezdése az alábbiak szerint rendelkezik:

„Egyetlen átmeneti rendelkezés. A munkaeszközök átalakítása.

(1) Azon munkaeszközöket, amelyek a jelen királyi rendelet hatálybalépésének napján a vállalkozásban vagy a telephelyen a munkavállalók rendelkezésére állnak a hatálybalépéstől számított tizenkét hónapos határidőn belül kell átalakítani az I. melléklet (1) bekezdése szerinti követelményeknek megfelelően.

Mindazonáltal, amennyiben egyes ágazatok a munkaeszközeikhez kapcsolódó sajátos, objektív és kellően indokolt okokból nem képesek az előző albekezdésben előírt határidőt betartani, az ágazat vállalkozásait tömörítő legreprezentatívabb szervezetek indokolt kérelme alapján és az ugyanazon ágazat legreprezentatívabb szakszervezeteivel való konzultációt követően a munkaügyi hatóság kivételesen engedélyezhet olyan, a munkaeszközök megfeleltetésére vonatkozó tervet, amelynek tartama nem haladhatja meg az öt évet, és amely megfelel a hivatkozott objektív körülmény súlyosságának, hatásának és jelentőségének. A kérdéses tervet legkésőbb a jelen királyi rendelet hatálybalépésétől számított kilenc hónapos határidő letelte előtt kell a munkaügyi hatósághoz benyújtani, és azt három hónapot meg nem haladó határidőn belül el kell fogadni, amelynek leteltét követően kifejezett határozat hiányában a kérelmet elutasítottnak kell tekinteni.

Az érintett vállalkozásoknál a megfeleltetési terv végrehajtására az e vállalkozások által jóváhagyás végett a munkaügyi hatósághoz benyújtott kérelem alapján kerül sor,

amelyhez csatolni kell a munkavállalók képviselőinek véleményét, az előírt határidő megtartását megakadályozó műszaki problémák súlyosságának, hatásának és jelentőségének, valamint a megfeleltetés részleteinek és az érintett munkahelyeken a megfelelő biztonsági, illetve egészségvédelmi körülményeket garantáló alternatív megelőző intézkedések megjelölését.

[...]"

13 A királyi rendelet I. mellékletének (1) bekezdése megegyezik a módosított 89/655 irányelv I. mellékletével.

A pert megelőző eljárás

14 A Bíróság a C-79/95. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 1996. szeptember 26-án hozott ítéletében (EBHT 1996., I-4679. o.) úgy határozott, hogy mivel az előírt határidőn belül nem tette meg azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy megfeleljen a 89/655 irányelvnek, a Spanyol Királyság nem teljesítette az említett irányelv 10. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.

15 A spanyol hatóságok 1997 augusztusában megküldték a Bizottságnak a királyi rendelet szövegét.

16 A Bizottság, mivel álláspontja szerint a királyi rendelet egyetlen átmeneti rendelkezésének (1) bekezdése ellentétes a 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjával annak okán, hogy a vállalkozásnál és/vagy a telephelyen 1997. augusztus 27-e előtt már a munkavállalók rendelkezésére bocsátott munkaeszközök tekintetében kiegészítő átmeneti időszakot állapít meg, az EK 226. cikk szerinti kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárást kezdeményezett. Miután a Bizottság felszólította a Spanyol Királyságot észrevételei megtételére, 2002. július 1-jén indokolással ellátott véleményt adott e tagállamnak, amelyben felszólította, hogy az annak való megfeleléshez szükséges intézkedéseket az értesítésétől számított két hónapos határidőn belül tegye meg.

17 A Bizottság, mivel álláspontja szerint a spanyol kormány által tett észrevételek arra utaltak, hogy az indokolással ellátott véleményben megjelölt kötelezettségszegések továbbra is fennmaradtak, a jelen kereset benyújtása mellett döntött.

A keresetről

A felek érvelése

18 A Bizottság két okból is arra hivatkozik, hogy a Spanyol Királyság nem teljesítette valamennyi, a módosított 89/655 irányelv, és különösen annak 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjából eredő kötelezettségét: egyrészről a Spanyol Királyság a királyi rendelet egyetlen átmeneti rendelkezése (1) bekezdésének első albekezdésében a vállalkozásoknak tizenkét hónapos kiegészítő átmeneti időszakot biztosított, másrészről pedig ugyanezen bekezdés második, harmadik és negyedik albekezdéseiben e vállalkozások részére az előző határidőn túlmenően további ötéves átmeneti időszakot biztosított. A Bizottság mindazonáltal jelezte, hogy nem ragaszkodik az első panaszához.

19 Szerinte a módosított 89/655 irányelv I. melléklete 1. pontjának második bekezdése semmilyen körülmények között sem teszi lehetővé újabb átmeneti időszakok megállapítását egyes, már használatban álló eszközök tekintetében.

20 A spanyol kormány ezzel szemben azt állítja, hogy nem látja szükségét annak, hogy a Bizottság fenntartsa panaszait, mivel a kérdéses tervek 2003. augusztus 27-e óta tárgytalanok, hiszen a megfeleltetési tervekre irányadó legfeljebb további ötéves határidő azon a napon lejárt.

21 Továbbá e tervek nem tekinthetők a spanyol vállalkozások részére a módosított 89/655 irányelv végrehajtására biztosított kiegészítő határidőnek.

22 A megfeleltetési tervek jóváhagyása valójában feltételezi, hogy a kérelmező vállalkozás különös megelőző intézkedéseket tegyen a munkaeszközök megfeleltetésére nyitva álló időszak alatt, amelyek a munkavállalók számára a királyi rendelet által megkövetelt biztonsági szintet, azaz az említett irányelv által megkövetelttel azonos biztonsági szintet garantálnak.

23 A spanyol kormány szerint szintén a megfeleltetési tervek jóváhagyására vonatkozó eljárás alapját képezi a királyi rendelet I. mellékletének bevezető megjegyzése, amely a módosított 89/655 irányelv I. mellékletében foglalt megfelelő bevezető megjegyzés szó szerinti átvétele.

A Bíróság álláspontja

24 A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a kötelezettségszegés fennállását azon helyzet alapján kell megítélni, amelyben a szóban forgó tagállam az indokolással ellátott véleményben rögzített határidő lejártakor volt, és a Bíróság nem veheti figyelembe az azóta bekövetkezett változásokat (lásd különösen a C-103/00. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben 2002. január 30-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-1147. o.] 23. pontját és a C-209/02. sz., Bizottság kontra Ausztria ügyben 2004. január 29-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-1211. o.] 16. pontját). Abban az esetben is, amikor az említett határidő lejártát követően a kötelezettségszegést megszüntették, az igény érvényesítése olyan érdekeket szolgálhat, mint különösen a tagállam azon személyekkel szemben fennálló felelőssége alapjának megállapítása, akiknek követeléseik származnak az említett kötelezettségszegésből (lásd különösen a 154/85. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 1987. június 17-én hozott ítélet [EBHT 1987., 2717. o.,] 6. pontját és a C-299/01. sz., Bizottság kontra Luxemburg ügyben 2002. június 20-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-5899. o.] 11. pontját).

25 A jelen esetben nem vitatott, hogy 2002. szeptember 1-jén — az indokolással ellátott véleményben rögzített határidő lejártakor — a megfeleltetési tervek rendszere még nem fejeződött be.

26 Tehát meg kell vizsgálni, hogy az említett rendszer megfelelt-e a Spanyol Köztársaságnak a 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjából eredő kötelezettségeinek.

27 A 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdése b) pontjának eredeti változata szerint az 1992. december 31-én már a munkavállalók rendelkezésére bocsátott munkaeszközöknek legkésőbb az ettől a naptól számított négy éven belül, azaz 1996. december 31-ig meg kellett felelniük az ugyanezen irányelv mellékletében meghatározott minimumkövetelményeknek.

28 Következésképpen a 89/655 irányelv eredeti szövege szerint 1997. január 1-jétől ezeket a munkaeszközöket csak akkor lehetett használni, ha megfeleltek a mellékletben rögzített minimumkövetelményeknek.

29 Mindazonáltal 1996. január 19-én, azaz ezen időpontot megelőzően hatályba lépett a 95/63 irányelv.

30 A módosított 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének új c) pontja értelmében az a) pont (ii) alpontja és a b) pont ellenére, minden olyan, az I. melléklet 3. pontja követelményeinek alárendelt különleges munkaeszköz, amely — amennyiben 1998. december 5-ig már biztosították a vállalkozás, illetve telephely munkavállalói számára — legkésőbb ezen időpont után négy éven belül megfelel az I. mellékletben megállapított minimumkövetelményeknek.

31 A Bizottság keresetét úgy kell tehát értelmezni, hogy az csak a módosított 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének b) pontja alóli, ugyanezen irányelv 4. cikke (1) bekezdésének c) pontja által megállapított kivétellel nem érintett tényállásokra vonatkozik.

32 A módosított 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének b) pontja szerinti munkaeszközöket illetően értelmezni kell az ugyanezen irányelv I. melléklete 1. pontja második bekezdésének hatályát.

33 E rendelkezés szerint a módosított 89/655 irányelv I. mellékletében rögzített minimumkövetelmények, amennyiben használatban lévő munkaeszközökre vonatkoznak, nem igénylik feltétlenül ugyanazokat az intézkedéseket, mint az új munkaeszközökre vonatkozó lényegi követelmények.

34 Ezt a rendelkezést úgy kell érteni, hogy az bizonyos mértékben szintén módosítja a 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdése b) pontjának hatályát. Amint azt a főtanácsnok indítványának 18. pontjában megjegyezte, ez feljogosítja a tagállamokat olyan rendelkezések elfogadására, amelyek szerint a használatban lévő munkaeszközök, amelyek nem igénylik „feltétlenül ugyanazokat" az intézkedéseket, mint az új munkaeszközök, még 1996. december 31-ét követően is használhatók.

35 A használatban lévő munkaeszközök elfogadhatóságát a módosított 89/655 irányelv I. melléklete előírásainak fényében kell megvizsgálni, amelyek azok tekintetében az e melléklet 1. pontjának második bekezdése szerint továbbra is alkalmazandóak. Amennyiben ez utóbbi rendelkezés előírja, hogy a minimumkövetelmények, amennyiben használatban lévő munkaeszközökre vonatkoznak, nem igénylik feltétlenül ugyanazokat az intézkedéseket, mint az új munkaeszközökre vonatkozó lényegi követelmények, azt úgy kell értelmezni, hogy nagyobb szabadságot enged a műszaki megoldások megválasztása terén, ha a megtett intézkedések alkalmasak az előbb említett előírások szerinti védelem biztosítására.

36 Ebben a tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az irányelveknek a tagállamok jogrendszerébe való átültetésére vonatkozó következetes ítélkezési gyakorlat szerint nélkülözhetetlen az, hogy az adott nemzeti jogszabály hatékonyan biztosítsa az irányelv teljes végrehajtását, az e jogszabály által teremtett jogi helyzet kellően pontos és világos legyen, és a jogosultak megismerhessék jogaik összességét, valamint adott esetben azokat érvényesíthessék a nemzeti bíróságok előtt (lásd különösen a C-365/93. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben 1995. március 23-án hozott ítélet [EBHT 1995. I-499. o.] 9. pontja és a C-65/01. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2003. április 10-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-3655. o.] 20. pontja).

37 A jelen esetben a megfeleltetési tervek végrehajtását valóban alárendelték olyan alternatív megelőző intézkedések megtételének, amelyek garantálják az érintett munkahelyeken a megfelelő biztonsági, illetve egészségvédelmi körülményeket.

Ugyanakkor ebben az összefüggésben a királyi rendelet semmilyen hivatkozást nem tartalmaz a módosított 89/655 irányelv I. mellékletében foglalt szabályokra. Egyedül az említett rendelet (1) bekezdésének első albekezdése hivatkozik annak I. mellékletére, amely megfelel a módosított 89/655 irányelv I. mellékletének. Ezzel szemben a megfeleltetési tervek rendszerét megalapozó következő albekezdések — amelyek ezen első albekezdés alól kivételeket fogalmaznak meg — nem hivatkoznak rá. Tehát a királyi rendelet a módosított 89/655 irányelv I. melléklete által a használatban lévő munkaeszközök tekintetében meghatározott minimumkövetelményeknek — az említett rendszer keretében történő — átültetésében nem elég pontos.

38 Mivel ebből az okból az említett rendelet egyetlen átmeneti rendelkezése (1) bekezdésének második és harmadik albekezdései nem felelnek meg a módosított 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdése b) pontjának és az ugyanezen irányelv I. mellékletének együttes olvasatából származó követelményeknek, a Spanyol Királyság *de facto* kiegészítő átmeneti időszakot biztosított a vállalkozásnál és/vagy telephelyen 1997. augusztus 27-e előtt már a munkavállalók rendelkezésére bocsátott munkaeszközök tekintetében.

39 Következésképpen meg kell állapítani, hogy mivel a királyi rendelet egyetlen átmeneti rendelkezésének (1) bekezdésében — amely a munkavállalók által a munkájuk során használt munkaeszközök biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeit határozza meg — a vállalkozásnál és/vagy a telephelyen 1997. augusztus 27-e előtt már a munkavállalók rendelkezésére bocsátott munkaeszközök tekintetében kiegészítő átmeneti időszakot állapít meg, a Spanyol Királyság nem teljesítette a módosított 89/655 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjából eredő kötelezettségeit.

A költségekről

40 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A Spanyol Királyságot, mivel pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

1) **A Spanyol Királyság, mivel a munkavállalók által a munkájuk során használt munkaeszközök biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeinek meghatározásáról szóló, 1997. július 18-i 1215/1997. sz. királyi rendelet egyetlen átmeneti rendelkezésének (1) bekezdésében a vállalkozásnál, illetve a telephelyen 1997. augusztus 27-e előtt már a munkavállalók rendelkezésére bocsátott munkaeszközök tekintetében kiegészítő átmeneti időszakot állapít meg, nem teljesítette az 1995. december 5-i 95/63/EK tanácsi irányelvvel módosított, a munkavállalók által a munkájuk során használt munkaeszközök biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeiről szóló, 1989. november 30-i 89/655/EGK tanácsi irányelv (második egyedi irányelv a 89/391/EGK irányelv 16. cikkének (1) bekezdése értelmében) 4. cikke (1) bekezdésének b) pontjából eredő kötelezettségeit.**

2) **A Bíróság a Spanyol Királyságot kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások